Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De colleges van bestuur van de instellingen
voor middelbaar beroepsonderwijs

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering
IPC 2250

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
735702

Betreft Inwerkingtreding Wet studievoorschot hoger onderwijs

Dinsdag 20 januari 2015 is de Wet studievoorschot hoger onderwijs aangenomen door de Eerste Kamer.[1] Met deze brief en het bijgevoegde overzicht wil ik u informeren over de betekenis van de wet voor studenten in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Deze wet heeft in hoofdzaak weinig gevolgen voor mbo'ers. In tegenstelling tot studenten in het hoger onderwijs, behouden mbo'ers met recht op studiefinanciering – de meerderjarige studenten in de beroepsopleidende leerweg (bol) – namelijk hun basisbeurs. Mbo'ers die doorstomen naar het hbo, komen vanaf dat moment wel onder het nieuwe stelsel te vallen.

Dit alles is echter bij veel mbo-studenten niet goed bekend. Dat blijkt uit een recente kennismeting die ik heb laten uitvoeren. Inmiddels weet 85% van de mbo-4 studenten uit het laatste jaar dat de studiefinanciering verandert en dat de eerste veranderingen ingaan per 1 september 2015. Maar iets meer dan de helft van de mbo'ers is in de veronderstelling dat de basisbeurs ook in het mbo verdwijnt. Ik heb daarom onlangs aan de Eerste en Tweede Kamer aangegeven dat er verschillende acties in gang zijn gezet om het kennisniveau van mbo'ers de komende maanden te verhogen.[2]

Ik wil u daar als mbo-scholen nadrukkelijk bij betrekken. Studenten zullen immers vaak als eerste bij het onderwijzend en ondersteunend personeel aankloppen met financiële vragen en problemen. Ik vind het daarom van belang dat instellingen weten wat er gaat veranderen, wat dit voor verschillende groepen mbo-studenten betekent en hoe ik met deze studenten communiceer. Dat staat beschreven in het bijgevoegde overzicht.

Ik vind het ook van belang dat de financiële bewustwording van aankomend studenten wordt gestimuleerd. Naast aandacht voor het kennisniveau van deze groep over de maatregelen in de Wet studievoorschot hoger onderwijs, is er extra

---

[1] Handelingen I, 2014/2015, 34035, nr.17.
[2] Zie bijvoorbeeld http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/04/08/kamerbrief-over-de-derde-kennismeting-studievoorschot.html.

aandacht voor de groep mbo-4-studenten die wel overweegt om door te stromen naar het hbo, maar aarzelingen heeft. Dit zijn veelal studenten die van huis uit niet vanzelf worden gestimuleerd om de stap naar het hoger onderwijs te zetten. Terwijl juist voor deze groep een vervolgopleiding in het hbo een belangrijke rol kan spelen om verder te komen. Om te voorkomen dat deze groep afziet van een studie in het hoger onderwijs vanwege een informatieachterstand of vanwege een onvolledig beeld van de financiële gevolgen, worden extra maatregelen getroffen. Op verschillende manieren wordt georganiseerd dat mbo-studenten met financiële vragen, twijfels en zorgen terecht kunnen bij een herkenbaar en laagdrempelig aanspreekpunt.

Mbo-scholen en docenten kunnen op verschillende manieren het nodige doen om financiële kennis over het studievoorschot en financiële bewustwording te stimuleren. Zij bepalen zelf de wijze waarop ze de doelgroep willen informeren. Dit kan in lessen over burgerschap, in bijeenkomsten over loopbaanoriëntatie en studiekeuze, of via een beroep op de specifieke expertise van externe organisaties, die beogen om jongeren te helpen bij hun financiële keuzes en hun diensten aanbieden aan studenten. Instellingen hebben een belangrijke doorverwijsfunctie naar experts op dit gebied.

Concrete maatregelen en voorbeelden ter versterking van het financieel bewustzijn treft u ook aan in de bijlage. Deze zijn mede tot stand gekomen op basis van gesprekken met doorstroom-professionals in het mbo. Het ministerie heeft met hen besproken hoe we kunnen organiseren dat mbo-studenten met financiële vragen, twijfels en zorgen terecht kunnen bij een herkenbaar en laagdrempelig aanspreekpunt.[3]

Ik wil u vragen de informatie in de bijlage bij deze brief zo breed mogelijk te verspreiden onder uw medewerkers. Zodat zij, van docent tot decaan tot mentor, zelf goed op de hoogte zijn van de veranderingen die gaan plaatsvinden. En dat zij ook de studenten adequaat kunnen helpen en adviseren bij eventuele vragen en bij de diverse keuzes die ze moeten maken voor en tijdens hun studie.

Ik wil op voorhand mijn waardering uiten voor de wijze waarop vele instellingen zich inspannen om kennis over financiële zaken en financiële bewustwording te stimuleren. Ik waardeer uw inzet zeer en moedig dit aan. Op deze manier werken we samen aan een vloeiende overgang naar het nieuwe studiefinancieringsstelsel.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker

---

[3] Er is gesproken met enkele doorstroomprofessionals en ervaringsdeskundigen van mbo-scholen, de MBO Raad, het Stimuleringsproject LOB in het mbo en de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB). Een afschrift van deze brief stuur ik naar deze organisaties.

Gevolgen voor mbo'ers van de veranderingen in de studiefinanciering

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (april 2015)

Hieronder wordt beschreven:

- wat er verandert in de studiefinanciering voor mbo'ers met de Wet studievoorschot hoger onderwijs;
- hoe daarover door de overheid gecommuniceerd wordt;
- hoe het financieel bewustzijn van mbo'ers versterkt kan worden. Daarbij wordt ingegaan op de rol die mbo-scholen, docenten, studieadviseurs, mentoren en anderen kunnen spelen.

1. De maatregelen en hun gevolgen voor mbo'ers

Met het studievoorschot verandert de studiefinanciering. De basisbeurs verdwijnt *in het hoger onderwijs* en wordt vervangen door de mogelijkheid om te lenen. Maar wat zijn de precieze gevolgen voor mbo'ers? Hieronder worden drie groepen mbo'ers apart besproken.

'Gewone' bol-studenten

Meerderjarige bol-studenten *vallen niet onder het studievoorschot*. Zij zullen gewoon hun basisbeursrechten behouden. Daarnaast behouden zij ook rechten als het studentenreisproduct (de ov-kaart), een aanvullende beurs voor studerenden met ouders met een lager inkomen en de eenoudertoeslag voor alleenstaande studenten met kinderen.[1] De bijverdiengrens, die wordt afgeschaft voor studenten in het hoger onderwijs, blijft bestaan voor mbo'ers.

Ook de leenmogelijkheden en de terugbetaalvoorwaarden blijven hetzelfde. Studerenden kunnen lenen bij DUO tijdens de nominale duur van hun studie en drie jaar daarna. Die lening betalen zij in 15 jaar terug. Bij die terugbetaling wordt ook gekeken naar het inkomen van de oud-mbo'er: als ze minder verdienen dan 84% van het minimumloon hoeven ze niet terug te betalen en van het meerinkomen betalen ze nooit meer dan 12%. Zo voorkomt de overheid dat de terugbetaallasten te hoog worden.

Wel vloeit er uit de wetswijziging een beperkt aantal maatregelen voort, waar mbo'ers (bol) evenals studenten in het hoger onderwijs mee te maken krijgen. Het gaat om de volgende maatregelen:

- Zij zullen profiteren van een vereenvoudiging in de aanvullende beurs. Ze zullen sneller een hogere aanvullende beurs ontvangen bij recente inkomensachteruitgang van de ouders. De ouders hoeven namelijk niet meer aan te tonen dat de inkomensachteruitgang 3 jaar lang zal aanhouden. Dit is positief voor studenten met ouders wiens inkomen veel schommelt, zoals zzp'ers.[2]
- Ook wanneer studenten gaan terugbetalen, zal een inkomensschommeling sneller resulteren in lagere afbetaalverplichtingen.
- Studenten, die vergeten zijn om hun studiefinanciering op tijd aan te vragen of die dit om andere redenen niet hebben aangevraagd, kunnen dit met terugwerkende kracht tot het begin van het lopende studiejaar laten uitkeren.[3] Dit geldt echter niet voor het studentenreisproduct.
- De toeslag voor partners van studerenden (partnertoeslag) wordt afgeschaft.[4] Wel kunnen zij in overleg met de gemeente bekijken in hoeverre de gemeente in bijstandsvoorzieningen heeft voor hun partner.

---

[1] Het studentenreisproduct, de aanvullende beurs en de eenoudertoeslag zijn voor de entreeopleiding en mbo 2 een gift en zijn voor mbo 3 en 4 een prestatiebeurs, die pas in een gift wordt omgezet na het behalen van het diploma.
[2] Deze maatregel gaat in per 1-1-2016.
[3] Deze maatregel gaat in per 1-1-2016.
[4] Deze maatregel gaat in per 1-1-2016.

- Zij kunnen geen aanspraak meer maken op fiscale aftrek van scholingsuitgaven. Dit geldt ook als zij in de praktijk geen gebruik maken van de studiefinanciering.[5]

Mbo-4-studenten die doorstromen naar het hoger onderwijs

Mbo'ers zullen pas *onder het studievoorschot vallen wanneer ze met een mbo-4-diploma instromen in het hoger onderwijs* vanaf studiejaar 2015/2016. Door het studievoorschot zal de studiefinanciering in het hoger onderwijs er vanaf komend studiejaar anders uitzien.

Het recht op een basisbeurs vervalt voor studenten in het hoger onderwijs vanaf 1 september 2015. De basisbeurs maakt plaats voor een sociale leenvoorziening. De huidige leenmogelijkheden worden daarvoor uitgebreid. Studenten in het hoger onderwijs kunnen de studielening afsluiten tegen een voordelige rente en hoeven na hun afstuderen nooit meer dan 4% van hun meerinkomen (het inkomen boven het minimumloon) in te zetten voor aflossing van hun studieschuld. Oud-studenten die het wettelijk minimumloon verdienen of minder, hoeven niet terug te betalen. De terugbetaaltermijn wordt verlengd van 15 naar 35 jaar. Hierdoor dalen de maandlasten. Studenten die sneller willen terugbetalen, kunnen dit makkelijker doen dan voorheen.

Het studentenreisproduct en de aanvullende beurs blijven bestaan en de aanvullende beurs wordt verhoogd. Studenten kunnen deze voorzieningen in de vorm van een prestatiebeurs ontvangen en indien gewenst een aanvullende lening aanvragen. De prestatiebeurs wordt na het behalen van het diploma omgezet in een gift, de aanvullende lening niet.

Studenten met een functiebeperking die studievertraging oplopen vanwege deze functiebeperking, kunnen gebruik maken van speciale voorzieningen in de studiefinanciering, zoals een verlenging van de prestatiebeurs. Zij kunnen ook gebruik maken van een eenmalige kwijtscheldingregeling van € 1.200, als zij binnen de diplomatermijn met goed gevolg een ho-opleiding afronden.

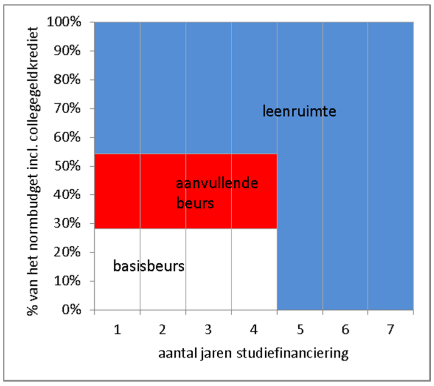
Studenten die doorstomen van het mbo naar het hoger onderwijs *betalen hun gehele lening af onder de voorwaarden van het studievoorschot*. Dat betekent dat zij de eventuele schuld die zij in het mbo hebben opgebouwd én de schuld die zij in het hoger onderwijs hebben opgebouwd, na het hoger onderwijs terugbetalen volgens de nieuwe voorwaarden. Daarmee heeft de regering geregeld dat deze student niet twee studieschulden naast elkaar betaalt onder verschillende voorwaarden, maar één studieschuld onder de sociale voorwaarden van het studievoorschot.

Voor de studenten in het hoger onderwijs van wie de ouders niet genoeg verdienen om hun aandeel in de studiekosten (volledig) te leveren wordt de aanvullende beurs verhoogd. Deze beurs, die bij afstuderen binnen 10 jaar wordt omgezet in een gift, wordt voor de laagste inkomensgroepen significant hoger dan de huidige aanvullende beurs. Daardoor hebben zij in beginsel niet meer studievoorschot nodig dan leeftijdsgenoten met ouders die een hoger inkomen hebben. Ook hier profiteren doorstromende mbo'ers van.

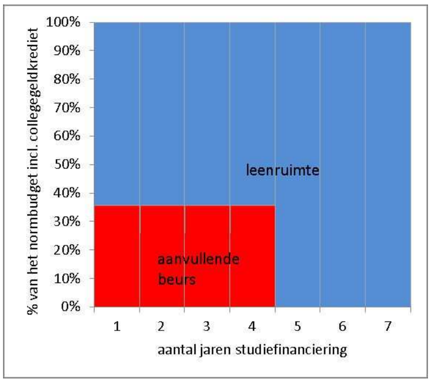
Op de volgende pagina vindt u een grafische weergave van de situatie vóór en na invoering van het studievoorschot.

[5] Deze maatregel gaat in per studiejaar 2015-2016.

Huidige situatie

Situatie na invoering studievoorschot

Grafische weergave van wat de student in de huidige situatie tijdens én na de nominale studieduur kan krijgen aan basisbeurs, aanvullende beurs en leenruimte. Degene die geen (of gedeeltelijk) recht heeft op aanvullende beurs, kan het bedrag van de aanvullende beurs lenen (de aanvullende lening).

Minderjarige mbo'ers krijgen het studentenreisproduct

Alle studenten met recht op studiefinanciering behouden hun recht op het studentenreisproduct. Deze voorziening, die bij het behalen van het diploma binnen 10 jaar wordt omgezet in een gift, blijft dus ook bestaan voor meerderjarige bol-studenten. Daarnaast wordt de reisvoorziening uitgebreid. Uiterlijk 1 januari 2017 krijgen minderjarige bol-ers hier recht op.

2. Communicatie en versterking financieel bewustzijn

Overzicht van belangrijkste websites voor mbo'ers

- Doe de test om te kijken of je onder het studievoorschot valt: http://www.duo.nl/particulieren/studievoorschot/doe-de-test.asp
- Informatie over studiefinanciering voor mbo'ers: https://duo.nl/particulieren/mbo-er/
- Algemene informatie over voor mbo-studenten die door willen studeren in het hoger onderwijs (van studiekeuze tot studiefinanciering): https://www.startstuderen.nl/
- Infographic en veelgestelde vragen over de nieuwe studiefinanciering in het hoger onderwijs (studievoorschot): https://www.startstuderen.nl/content/infographic-studievoorschot
- Alle maatregelen van het studievoorschot op een rij: http://www.duo.nl/particulieren/studievoorschot/maatregelen.asp
- Algemene informatie over de geldzaken die je moet regelen als je gaat studeren in het hoger onderwijs: http://www.wijzeringeldzaken.nl/studeren/
- Bereken hoeveel studiefinanciering je nodig hebt in het hoger onderwijs: https://www.startstuderen.nl/rekenhulp of https://duo.nl/particulieren/actueel/Rekenhulp-nieuw-stelsel-studiefinanciering.asp

Communicatie

Er wordt door de overheid op verschillende manieren gecommuniceerd of en hoe het studievoorschot mbo'ers raakt en op verschillende manieren wordt geïnvesteerd in een sterker financieel bewustzijn. Via de reguliere kanalen van bijvoorbeeld de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het portaal www.startstuderen.nl is er de afgelopen periode door de overheid gecommuniceerd over het aanstaande wijzigingen in de studiefinanciering en kan je op verschillende manieren achterhalen of je onder de wijzigingen valt (zie ook het kader hierboven).

Om het kennisniveau van mbo'ers de komende maanden te verhogen, zijn of worden de volgende acties in gang gezet:

- Allereerst heeft DUO aan alle mbo-4-studenten een *brief* gestuurd over de maatregelen in de studiefinanciering, en daarin onder andere uitdrukkelijk aandacht besteed aan het behoud en de verhoging van de aanvullende beurs.
- Deze maand heeft DUO een *mailing* verstuurd naar alle lesgeldplichtige studenten in het mbo waarin het behoud van de basisbeurs in het mbo benadrukt wordt, en wordt uitgelegd welke veranderingen wel aan de orde zijn.
- Extra aandacht voor dit onderwerp op duo.nl, op de pagina's voor mbo-studenten en ouders[6], en in het E-zine voor de scholen.

Financieel bewustzijn

Naast aandacht voor het kennisniveau van deze groep over de maatregelen in de Wet studievoorschot hoger onderwijs, is er extra aandacht voor de groep mbo-studenten die wel overweegt om door te stromen naar het hbo, maar aarzelingen heeft. Om te voorkomen dat deze groep afziet van een studie in het hoger onderwijs vanwege een informatieachterstand of vanwege een onvolledig beeld van de financiële gevolgen, worden extra maatregelen getroffen.

Naast de verwerving van feitelijke kennis over de veranderingen die plaatsvinden, is het vooral van belang dat mbo-studenten goed beseffen wat deze veranderingen voor henzelf zullen betekenen. De *rekenhulp* die begin april online is gegaan op de sites van DUO en Startstuderen.nl, kan daarin een belangrijke rol spelen.[7] Met deze tool kunnen (aankomende) studenten een studiebegroting maken, bekijken hoeveel studiefinanciering zij nodig hebben, en zien wat de impact is van dergelijke financiële keuzes op de omvang van hun studieschuld en de terugbetaallasten na het afstuderen. Het ministerie van OCW zal de komende tijd in samenwerking met DUO en de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) bekijken of de tool ook geschikt is voor potentieel doorstromende mbo'ers, en zo niet, op welke punten we de tool zo kunnen aanpassen dat deze ook voor deze doelgroep effectief is.

Medewerkers van mbo-scholen kunnen op verschillende manieren het nodige doen om financiële kennis over het studievoorschot en financiële bewustwording te stimuleren. Zij bepalen zelf de wijze waarop ze de doelgroep willen informeren. Dit kan in lessen over burgerschap, in bijeenkomsten over loopbaanoriëntatie en studiekeuze, of via een beroep op de specifieke expertise van externe organisaties, die beogen om jongeren te helpen bij hun financiële keuzes en hun diensten aanbieden aan studenten. Medewerkers hebben een belangrijke doorverwijsfunctie naar experts op dit gebied. Hieronder een aantal voorbeelden van deze externe expertise:

- Het platform Wijzer in geldzaken, bestaande uit 40 partners uit de financiële sector, de overheid, onderwijs-, voorlichtings- en consumentenorganisaties en de wetenschap, werkt aan financiële zelfredzaamheid van de Nederlandse consument, waaronder jongeren. Vanuit de rijksoverheid zijn de ministeries van Financiën, van SZW en van OCW bij het platform betrokken.[8]
- Het ministerie van OCW ondersteunt het initiatief van het Nibud samen met Stichting Weet Wat Je Besteedt om een online financieel plan te ontwikkelen voor mbo'ers.
- Medewerkers van DUO kunnen worden benaderd om desgevraagd voorlichting te geven.
- Stichting LEF verzorgt gratis financiële gastlessen op mbo-scholen.
- De Hogeschool Utrecht heeft voor de financiële bewustwording van mbo-studenten met geld van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een lesprogramma ontwikkeld dat op dit moment wordt uitgerold bij verschillende mbo-scholen.

[6] https://duo.nl/particulieren/mbo-er/

[7] https://duo.nl/particulieren/actueel/Rekenhulp-nieuw-stelsel-studiefinanciering.asp en https://www.startstuderen.nl/rekenhulp

[8] Zie onder andere http://www.wijzeringeldzaken.nl/studeren/